
IULIAN ANTONESCU

26 iunie 1932-24 ianuarie 1991



A dispărut dintre noi, pe neașteptate, unul dintre acei oameni care lasă în urmă fapte durabile, numai prieteni și acel gol social iremediabil, pe care doar personalitățile de excepție îl crează prin plecarea lor intempestivă. Născut la 26 iunie 1932 la Piatra Neamț, într-o familie cu largi preocupări intelectuale, Iulian Antonescu și-a petrecut copilăria la Chișinău, unde a absolvit primele clase primare. În anii celui de-al doilea război mondial, peregrinările profesionale ale tatălui său, care era ofițer activ, l-au purtat când la Piatra Neamț, când la Chișinău sau la Craiova și iarăși la Piatra Neamț, unde termină cursurile Liceului "Petru Rareș" în anul 1950, afirmându-se constant ca un elev de excepție, foarte inteligent, cu o memorie fabuloasă și o cultură rar întâlnită, iz-

vorâtă din nestinsa sete de a a citi.

În 1950 a fost foarte aproape de nota maximă la examenul de admitere la medicină, dar dosarul de cadre (fiu de colonel în armata burghezo-moșierească?!!) nu a făcut posibilă înscrierea lui la acest institut. În anul următor, a luat admiterea și s-a putut înscrie la Facultatea de Istorie a Universității din București, afirmându-se încă din primul an ca "magistru" al ultimelor serii studențești și devenind preferatul de suflet al tuturor dascălilor săi, care l-au prețuit, l-au iubit și l-au apărut cum au putut de furtunile pe care le iscau periodic dosarul său de cadre și modul deschis, uneori imprudent, de a-și exprima convingerile.

A terminat facultatea în 1956, dar abia la 15 aprilie 1957 este numit director al Muzeului Regional Bacău, o instituție care nu exista decât prin el însuși. Cu aceasta a început o dificilă dar rodnică perioadă în activitatea sa, o adevărată campanie de constituire a unor instituții muzeale și de desfășurare a unor ample cercetări arheologice, etnografice, arhivistice și de științele naturii, menite să asigure dezvoltarea continuă a colecțiilor fiecărui muzeu. A fost o luptă grea și dură, deseori umilitoare, pentru obținerea de fonduri, de localuri și noi posturi în statele de funcțiuni, pentru a transforma fiecare muzeu într-o instituție viabilă,

cu multiple valențe științifice și cultural educative. Într-o societate obsedată de mitul industrializării și al construcțiilor faraonice, cultura constituia doar un subiect lozincard și permanent neglijat când era vorba de finanțare. Dar perseverența și farmecul personal, inteligența și toate celelalte "argumente" cu care Iulian Antonescu participa la această competiție inegală, îi asigurau întotdeauna câștig de cauză și astfel a fost posibilă constituirea unei rețele muzeale dense, trainice și bine concepute în această parte a țării și permanentizarea unei complexe activități de cercetare științifică, în contextul căreia se încadrează și marile șantiere arheologice de la Gabăra-Porcești, Aldești-Onișcani, Călugăra, Barboși-Galați, Precista-Bacău, Negri, Traian-Zănești, Mîndrișca-Adjud, Costișa etc.

Dar la Bacău, Iulian Antonescu a fost și un prețuit pedagog, prelegerile sale la Institutul Pedagogic din localitate constituind adevărate evenimente, îndelung așteptate de studenții săi, fie că predă istoria antică, istoria modernă universală sau limba și literatura latină.

Cînd în octombrie 1971 este transferat la București, în calitate de director al Direcției Muzeelor, începe o nouă etapă de activitate, lupta sa pentru consolidarea și dezvoltarea acestor instituții extinzîndu-se la dimensiuni naționale. Prin contribuția sa nemijlocită s-au organizat noi muzee în diferite zone ale țării, altele au fost reorganizate și modernizate prin amenajarea unor noi spații, care au permis o mai bună punere în valoare a colecțiilor. Au continuat intervențiile sagace la nivel ministerial și județean pentru atribuirea de fonduri și localuri, completarea cu noi posturi a statelor de funcțiuni, pentru asigurarea mijloacelor necesare bunei desfășurări a activității de cercetare științifică și de achiziționare a obiectelor de interes muzeal din teritoriu. Nimic nu i s-a părut zadarnic sau prea dificil cînd era vorba de interesele vreunei instituții muzeale, deplasîndu-se mereu la fața locului, uneori de la un capăt la celălalt al țării, pentru a interveni personal pe lângă factorii locali de răspundere și a stabili detaliile organizatorice adecvate. Este unimitor cîtă energie, cîtă inteligență și cîtă diplomatie a trebuit să folosească pentru finalizarea fiecărei acțiuni, pentru eludarea unor cerințe ideologice absurde și pentru contracararea celor care — din exces de zel — amenințau să denatureze conținutul și caracterul activității muzeale.

Ar fi însă greșit să se creadă că Iulian Antonescu a fost doar un organizator dotat în domeniul muzeografiei. El a fost în realitate și un eminent teoretician, scriind și pledînd pentru organizarea științifică a expozițiilor permanente, pentru integrarea obiectului de muzeu în contextul economico-social și cultural în care acesta a apărut, pentru afirmarea muzeologiei ca o știință interdisciplinară. Aceste idei, ca și multe altele, au fost strălucit susținute, chiar dacă ele contraveneau unor puncte de vedere oficiale și în cadrul diferitelor reuniuni științifice din țară și din străinătate, la care a participat în calitate de președinte al Comitetului Național ICOM, de istoric și de om de cultură cu un larg orizont apercceptiv. Dar de fiecare dată, aserțiunile sale științifice au fost prezentate pe fundalul unei ferme concepții patriotice, ironizînd mușcător pe toți denigratorii țării, pe toți "oamenii de știință de ocazie" care colportau tot felul de pseudoteorii

mai mult sau mai puțin jignitoare la adresa poporului nostru, pe toți aceia care considerau că dorințele politice și interesele teritoriale se pot substitui realității istorice.

Cei mai mulți care l-au cunoscut au apreciat atât logica și spontaneitatea gândirii sale, cât și deosebitele sale calități de orator versat, capabil să abordeze oricând și oriunde, fără o pregătire prealabilă orice subiect din domeniul istoriei și din alte domenii umanist-științifice. Ani de-a rândul, la Piatra Neamț sau la Roman, la Bacău sau la Onești, în diverse instituții de cultură ale Bucureștiului, Julian Antonescu a prezentat cicluri de conferințe cu tematici dintre cele mai diferite, în fața unui auditoriu extaziat de bogăția argumentelor, de coerența ideilor și de frumusețea limbajului, când liric și plin de căldură, când patetic, când autoritar și vehement, dar totdeauna fermecător. Erau localități, instituții sau medii sociale, în care era suficient să se comunice că va conferenția "Bătrînul vulpoi al verbului" (cum îi plăcea să se autodefinească uneori), pentru ca la ora stabilită sălile respective să devină neîncăpătoare. Dacă cineva ar fi avut inspirata idee de a înregistra toate aceste "monoloage cu public și cu sine însuși", astăzi am fi fost în posesia a zeci de volume, chintesență de frumusețe, dăruire, înțelepciune, care-ar fi alcătuit – fără îndoială – una dintre cele mai valoroase și mai interesante creații de retorică românească.

Personalitate complexă, mereu surprinzătoare prin varietatea domeniilor abordate, Julian Antonescu și-a încercat puterile și ca traducător, lăsându-ne – printre altele – și câteva bijuterii din literatura franceză medievală, unele dintre ele publicate sporadic în revista "Ateneu". Dacă avem în vedere caracterul arhaic al expresiilor și dificultatea sintetică a textului, fiind vorba de începuturile literaturii franceze, trebuie să apreciem cu atât mai mult cursivitatea versificației și claritatea ideilor etalate de aceste traduceri, care pun în evidență talentul poetic al autorului lor.

Dar mai presus de orice, Julian Antonescu a fost un OM adevărat, un suflet uriaș în care nu și-au găsit locul decât acele sentimente care înobilează ființa umană. A suferit totdeauna pentru suferințele altora și singurele sale nemulțumiri s-au manifestat atunci când nu a putut să ajute pe cât ar fi dorit. Așa cum nu exista pentru el satisfacție mai deplină ca atunci când reușea să fie întruajutor, să prevină o nedreptate sau să pună în drepturile firești pe cei mai buni și capabili.

Din păcate, soarta nu l-a răsplătit pe măsura faptelor și a gândurilor sale, răpindu-l prematur dintre noi, în plină putere creatoare, la 24 de martie 1991, ziua cea mare și sfântă a Unirii, despre care a vorbit de atâtea ori și despre ziua națională a speranței la români. Ne-a privat astfel de atâtea lucrări pe care le avea în gândurile și în proiectele sale de viitor. Dar nici soarta crudă și nici timpul nu vor reuși să aștearnă giulgiul uitării peste această existență, scurtă dar exemplară, deoarece – prin tot ceea ce a întreprins și ne-a lăsat – Julian Antonescu a dovedit cu prisosință că a fost hărăzit veșniciei.

Marcel Drăgotescu